

Мазуріна Юлія (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ДІАЛЕКТИКА АБСОЛЮТНОЇ І ВІДНОСНОЇ ІСТИНИ

В ідеалістичних системах істину тлумачили або як вічну, незмінну і абсолютну властивість ідеальних об'єктів (Платон, Августин), або як узгодження мислення з самим собою, з його апріорними формами (Кант). За Гегелем істина уособлює собою діалектичний процес розвитку знання, у котрому досягається відповідність поняття предмету думки.

З погляду суб'єктивно-ідеалістичного емпіризму, істина – це або відповідність мислення відчуттям суб'єкта (Юм, Рассел), або збіг ідей з намаганнями людини досягти успіху (прагматизм). Як форму психологічного стану особи сприймають істину екзистенціалісти. Таким чином, більшість концепцій істини у сучасній західній філософії характеризуються запереченням об'єктивного змісту знання.

Саме об'єктивність і конкретність істини як знання, що відповідає дійсності, принципово відрізняють матеріалістичне розуміння істини від ідеалістичного. **Об'єктивність істини** означає, що зміст істинного знання не залежить ні від людини, ні від людства. **Конкретність істини** виявляється у тому, що істинне знання має своїм змістом певний, конкретний об'єкт, фрагмент об'єктивної реальності.

Істинне знання – це завжди знання про щось конкретне. Істинне знання має місце не тільки у науковому пізнанні. Існують різні **форми істини**, істина буденна (або повсякденна), істина наукова, художня істина, істина моральна та інші. Інакше кажучи, види (форми) істини відповідають видам знання.

Розрізняються істина наукова і буденна. Як істинне кваліфікується знання «Сніг білий». Науковим корелятом цієї істини буденного пізнання буде речення «Білизна снігу – це ефект дії некогерентного світла, відображеного снігом, на зорові рецептори». Це речення не проста констатація спостережень, а наслідок наукових теорій.

Перевірка наукових істин, їх відтворюваність завдяки практиці надає їм властивості загальнозначущості. Звичайно, загальнозначущість не є критеріальною ознакою істинності того або іншого положення, адже той факт, що більшість проголосує за щось, зовсім не означає, що це істина. *Істинність не походить із загальнозначущості, а навпаки, істинність вимагає загальнозначущості і забезпечує її.*

Абсолютна істина – це повив, вичерпне знання про об'єкт. Різновидом абсолютної істини є вічна істина, а саме знання конкретних фактів, історичних подій і т. ін. Таке знання не може бути уточнене, доповнене, поглиблене і за умов подальшого розвитку науки. Наприклад, висловлювання: «Наполеон помер 5 травня 1821 року», «Птахи мають дзьоб» уособлюють *вічні істини*.

У поглядах на істину як процес існують дві крайнощі, що знаходять своє виявлення у релятивізмі і догматизмі. *Догматизм розглядає істину тільки як абсолютну. Він вважає, що істинне знання цілком відповідає дійсності і заглиблюватись, уточнюватись не може.* З погляду догматиків існує або абсолютна істина, що не змінюється з плином часу, або помилка.

На противагу догматизму *релятивізм* (від лат. – відносний) *визнає тільки відносну істину і заперечує абсолютну.* Релятивізм походить з *однобічного підкреслювання постійності змінності дійсності і заперечення відносної стійкості речей і явищ.* Гносеологічне підґрунтя релятивізму складають *невизнання спадкоємності у розвитку знання, перебільшення залежності процесу пізнання від його умов (наприклад, від біологічних потреб суб'єкта, його психічного стану тощо).*

Істина не лежить на поверхні явищ, а глибоко «прихована», тому потрібні припущення, співставлення і перевірка їх. Звичайно, при цьому можливі помилки, хибні думки, Вчений має право на помилку, бо вона є *своєрідним діалектичним способом пошуку істини.*

Історія науки свідчить, що шлях до істини лежав через помилки. Вони виявились не ірраціональним початком у пізнанні, що відволікав від істини, а навпаки, необхідною сходинкою, спираючись на яку, наука наближалась до істини. Наука має справу з поєднанням істини і хибних думок, адже люди – *це шукачі істини, а не її володарі, вони лише вічно до неї наближаються.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев П.В. Теория познания и диалектика / Алексеев П.В., Панин А.В. - М., 1991. - 153 с.
2. Андрос Е.И. Истина как проблема познания и мировоззрения. – К., 1984. - 81 с.
3. Крымский С.Б. Эпистемология культуры. (Введение в обобщенную теорию познания) / Крымский С.Б., Парохонский Б.А., Мейзерский В.М. – К., 1993. - 15 с.